

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. XI. Perfecta ratio Iustitiam administrandi, & Iudices attendere debere
vt ipsorum ministri & officiales muneribus suis benè fungantur, iniurias
omnes præuenientes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

Melius con-
servare,
quã punire.

tuit, eam componere. Et maius beneficium Reip. præstat, qui furta & homicidia impedit: quã si latrones & homicidas puniat. sicut etiam maius est bonum, ciues ipsos probos efficere, & conservare: quã vita punire improbos.

CAPVT XI.

PERFECTA RATIO IUSTITIAM ADMINI-

strandam: Et Iudices attendere debere, ut ipsorum ministri
& officiales muneribus suis benè fungantur, in-
iurias omnes præuenientes.

a Ioan. 3, 30.

Tres excel-
lencia Chri-
sti Iudicis.

Serm. 20. in
Psal. 113.
versic. 4.

b Ioan. 19 10.

VONIAM Christus D. N. omnium hominum, iudex est supremus, voluit etiam exemplo suo docere Iudices perfectionem, quam in iustitia administranda servare debeant: cum enim dixisset: a patrem dedisse sibi potestatem iudicium facere, adiecit: non possum ego a me ipso facere quidquam: sicut audio, iudico: & iudicium meum iustum est: quia non quero voluntatem meam, sed voluntatem cuius misit me. Quibus verbis tres præcipuas officij sui excellentias insinuat. Prima, quod potestatem iudicium faciendi non ex se ipso habeat, quã homo est, sed à Patre acceptam, sine cuius potestate & auxilio nihil possit ipse facere. Secunda est, quod in ipso iudicio dirigat sese iuxta ea, quæ audiuit, & ab æterno suo Patre didicit, & iuxta sapientiam & scientiam evidentem & infallibilem, quam ab eo accepit. Tertia est, quod in suo iudicio non suam propriam, sed Dei voluntatem quærat: humanam scilicet suam voluntatem cum diuina in rebus omnibus conformans. Ac propterea ait: iudicium meum iustum est: & tale erit quodcunque aliud, in quo tres hæc regulæ perfecte inveniuntur. Quemadmodum præclare expressit S. Ambrosius in hunc modum: Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, & domesticæ proposito voluntatis, sed iuxta leges & iura pronunciat, scitis iuris obtemperat. Non indulget propriæ voluntati: sed sicut audit, ita iudicat; & sicut se habet negotij natura, decernit. Obsequitur legibus, non aduersatur. Examinat: cause merita, non mutat. Discite iudices seculi, quem in iudicando tenere debeatis affectum, quam sobrietatem, quam sinceritatem. Dominus omnium dicit: non possum a me facere quicquam, sed sicut audio, iudico: hoc est, non ex mea potestate decerno, quod libitum, sed ex iudicandi religione, quod iustum est: ideo iudicium meum verum, quia non voluntati meæ indulgeo, sed æquitati. Pilatus impius iudex dicebat ad Dominum Iesum: b potestatem habeo dimittendi te, & potestatem habeo crucifigendi te. vsurpas o homo potestatem, quam non habes, tua certe Pilate voce

constitu-

constringeris, tua damnaris sententia. Pro potestate igitur, non pro æquitate crucifigendum Dominum tradidisti: per potestatem absoluiti latronem, auctorem verò vitæ interfecisti: sed neque istam à te habuisti, quam habere te asseris potestatem: nam dicit ei Iesus: *non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi data tibi esset de super,* sed abusus es potestate, non respiciens quod verum erat, sed spernens: Audi quid verus Iudex asserat, *non quero voluntatem meam,* hoc est hominis: quæ vel odio dirigitur, vel studio inrenditur, vel gratia inflectitur, vel aliorum mendacio deprauatur. Scriptum est enim: *c omnis homo mendax;* sed *voluntatem,* inquit, quero, *cuius,* qui me misit, hoc est diuinæ cognitionis formam veni docere, vt in iudicando magis cordi sit veritatis custodia, quam obedientia voluntatis. Hæc S. Ambrosius.

Ex quibus constat, sanctitatem & perfectionem Iudicum circa suum officium consistere in imitatione Christi D. N. circa illa tria; quæ diximus: vt potestas, scientia, & voluntas sit Dei, & secundum Deum, ita vt nec potestatem usurpent, quam non habent, nec Deus illis dedit; & ea quam habent, non aliter vtantur, nisi iuxta voluntatem ipsius DEI, illam dantis, & quæ iustis legibus expressa est, quas ipse iussit seruari, præcedente etiam vera cognitione, & scientia earum, & cauillarum siue negotiorum. Quæ scientia etiam est Spiritus S. donum, per quam (vt idem S. Doctor ait) iudices recte iudicant, quemadmodum Salomon, & Daniel per Spiritum Dei iudicia illa fecerunt, quæ supra retulimus. Ac propterea Christus Dominus Noster dixit: ad Spiritum Sanctum pertinere, arguere mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Ipse enim manifestat quid malum sit, & prohibitum; & in quo vera sit iustitia, & forma, ratioque faciendi iudicium.

Hæc omnia in summam quandã redegit Deus, dicens Iudicibus in Deuteronomio *iusste, quod iustum est persequeris.* quibus verbis tres præcipuas circumstantias insinuat ad perfectam iustitiam spectantes. Primam, quo ad eius substantiam, vt scilicet *quod iustum est,* iudicent: secundam, quo ad modum eam administrandi, *iusste* iudicando: tertiam, quo ad perseuerantiam vsque ad finem: quam insinuat verbum *persequeris:* obseruanda sunt tamen documenta, quæ nunc de singulis subiiciemus.

§. I. Substantia iudicij.

Iudicij substantia consistit in eo, quod Iudex, & Factum, & Ius benè intelligat: ac de illo iuxta huius regulas, iudicium ferat. Ita vt in neutro desit ob ignorantiam, incuriam, aut ignauiam; sed illam amplectatur regulã, quã S. Iob populi sui Rex, & iudex exacte seruans, dixit: *a iustitia indutus sũ: & vesti me, sicut vestimeto & diademate, iudicio: quasi diceret: magno mihi sæper honori tribui, quod cum omnibus rectitudinem seruarem: id quod tanquam rem*

mih

cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc
cc

Potestas,
Scientia,
Voluntas.

Li 3 de Spi-
ritu S. c. 7.
d 3 Re. 1. 27.
c Dau. 13.
4. 58.

f Deut. 16.
20.

I.
Substantia
Factum &
Ius nosse.
a Iob. 29. 1.

b Ecc. 11. 7.
Audiatur
altera pars.
c Gen. 3. 9. &
d c. 11. 5. & c.
c 18. 21.
f Exo. 3. 8.

Epi. 2. Decr.
l. 19. Mor.
c. 24.
g Exo. 32. 2.

Veritas su-
pra testes.
h Dan. 13. 15.

2.

2. 2. 9. 63. 1.
i Lect. 2. in
Gal. 2.
Trao. 3. c. 19.
j Deut. 13. 16
Absit acce-
ptio personarum.

k Lev. 19. 15.

mihī carissimam super caput meum constituebam. Et causam quam nesciebam, diligentissime inuestigabam, ut rei veritatem certò inuenirem: nam Ecclesiasticus monet: b prius quàm interrogas, ne vituperes quēquam: nemo itaq; damnandus inauditus; & non interrogatis omnibus necessarijs, ut certò cognoscatur quod gestum est. Nam & ipsemet Deus rerum omnium alijs conscius, prius quàm iudicium faceret, veniebat in forma spectabili ad cognoscendum, an ita se haberent: quemadmodum fecit, cum in primi parentis causa & c peccato voluit sententiam ferre, & cum superbi filij Adam d turrim Babel edificarent, & cum voluit punire Sodomitas, eò quòd e peccatum eorum clamaret ad cælum, ut punirentur: ac denique descendit, ut Hebraeos iniuste ab Aegyptijs oppressos liberaret. quibus exemplis docuit iudices, (ut ait S. Euaristus Papa, & perpendit S. Gregorius) ne ex sola relatione, aut rumore etiam multorum, iudicium faciant, quando possunt ipsi proprijs oculis rem cognoscere; Et propterea in Exodo dixit: g non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia, ut a vero desies. Non enim refert, multos esse testes, contra quos militat ipsa veritas, nec satis est, quòd illi boni, fideque digni esse videantur: si possis certius ac solidius testimonium habere eorum, quæ illi referunt. quemadmodum Daniel instinctu caelesti h separari iussit ab inuicem duos illos senes, qui testimonium contra Sufannam tulerant, quos seorsim interrogans, deprehendit ex responsis, utrumque dixisse falsum.

Ad eandem iusti iudicij substantiam pertinet etiam, ut fiat sine acceptione personarum: quæ (teste S. Thoma) non aliud est, quàm ad iudicij directionem, tanquam regulam accipere conditionem siue circumstantiam aliquam personæ, quæ non est alicuius momenti, ad ipsum iudicium rectè perficiendum: estque valdè reprobata in scriptura Sacra, ut suprà diximus, & nominatim iudicijs prohibetur, cum in Deuteronomio dicitur: i audite omnes, & quod iustum est, iudicate: siue ciuis sit ille, siue peregrinus. Nulla erit distantia personarum: ita paruum audietis, ut magnum, nec accipietis cuiusquā personam: quia Dei iudicium est: in cuius conspectu, quo ad hoc, non est discriminē inter ciuem, & peregrinum, inter magnum, & paruum; nec inter diuitem, & pauperem: nam neque personæ excellentia causam & limitem iustam facit; neque paruitas eam condemnat. Estque vitium acceptionis personarum, sententiam dicere pro aliquo, eò solùm quòd sit ciuis, aut magnus, aut diues: idque contra alterum, eò quòd sit peregrinus, paruum, aut pauper: aut contra, sententiam ferre pro aliquo eò solo nomine, quòd sit pauper; alterum verò damnare, eò quòd sit diues: Ac propterea monuit Deus in Leuitico: k non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis: Sed ipsam veritatem & iustitiam, ab omni humano respectu (etiam apparentis alicuius

virtutis specie obducto iuxtam considera. Ne *pauperis* miseria titulo & nomine misericordiæ te emolliat; nec *potentis* excellentia sub specie illum honorandi, te flectat, aut mutet. Si enim hæc nomina & tituli, facti veritatem non mutant: non debent etiam iudicij rectitudinem immutare: vnde ipse DEVS dixit: *pauperis non misereberis in iudicio*, cum iniuria scilicet alterius, nam *misericordia* non aduersatur forori suæ *iustitia*; & quando DEVS aliàs monet: *in iudicando esto pupillis misericors, vt pater*: & pro viro *matri illorum*: id intelligit faciendum absque detrimento iustitiæ: sed quoniam huiusmodi personæ deserta facile ab alijs iniurijs afficiuntur, commendat iudicibus, vt cum pietate illorum partibus faueant.

SED ne silentio prætereamus verba illa: *non ita paruum audietis ac magnum* vt ex eo intelligamus: acceptionem personarum non solum habere locum in iudicio, sed etiam in *audiendo*, & præbendis auribus: Ideoque Iudices & Principes teneri, benignas præbere aures omnibus, eo auxilio indigentibus vt ab hoc fauore nec paruum propter suam paruitatem rejiciant; neque magnum propter magnitudinem ad eum admittant. Nam si in magno *dignitas* est maior; in paruo est maior *necessitas*: quæ passa repulsam, clamabit in cælum, & exaudietur à Deo, apud quem non est acceptio personarum.

Hoc idem vitium locum etiam habet, & inficit *electiones*, quæ sunt etiam actus iudicij: si quidem ipsi Electores suo modo sunt etiam iudices: eritque acceptio personarum, si dignitates & honorata alia officia indignis aut minus dignis conferantur, propter solos titulos aut nomina, quæ nihil conferunt ad ipsam dignitatem, vel officium. quemadmodum dixit S. Augustinus, quomodo ferre possumus, vt quis diuitem eligat ad Ecclesiasticam dignitatem, neglecto paupere sapientiore & sanctiore: *opulentia* enim non est causa sufficiens, cur ille eligatur; sicut nec *paupertas*, cur alter rejiciatur. Idem verò dicendum est de *admonitionibus*, reprehensionibus, & pœnis, quæ iuxta leges iustitiæ debent delictis commensurari, absque acceptione personarum, non grauius *pauperem* puniendo, eò quod pauper sit; nec minus *diuitem*, eò quod sit diues: si est aliàs delictum par.

§. II. Ratio & modus cum perfectione iudicandi.

EXHI s licet transire ad *secundum* quod proposueramus, *modum* scilicet administrandi iustitiam: coniungendo illi alias virtutes comites ad iudicandum, quemadmodum ipse Deus iudicat, de quo Sapiens: *cum sis iustus, iuste omnia disponis*. Modus hic in primis consistit in puritate *intentionis*, ita vt Iudex non quærat præcipue proprium lucrum, aut ho-

Exod. 23. 3.

m Ecc. 4. 10.

Misericor-
dia iustia.

n Deu. 1. 17.

Misericor-
diandi.

S. Th. 2. 2.

q. 6. a. 3.

Electio iu-
sta.Corruptio
aqua.

Modus.

a Sap. 12. 1)

I.

Pura in-
rentio.
Lib. 8. mor.
cap. 13.

Ne sit iu-
stitia exte-
rior: can-
tum.

2.

b 2. Par. 19

7.

Zelus.

c Ps. 100. 8.

d Rom. 13. 4

e Jer. 1. 11. 13.

Præveni
aut mali-
puni.

f Rom. 13. 1.

g Gen. 3. 24.

rem, aut laudem ab hominibus; sed gloriam Dei & Reipub. bonum; pacem, & concordiam, civiumq. utilitatem. Et hoc (ait S. Gregorius) est quod iustum, est iuste facere: faciendo scilicet iustitiam; ipsiusmet iustitie intuitu, & amore. Nam etsi Iudex iustam ferat sententiam; si tamen pro ea pretium aliquod accipiat, quasi eam vendendo; aut ex odio & malevolentia in proximum: aut animo vindictæ propriæ sumendæ; aut opinionem acquirendi exactissimi in delictis puniendis; aut ob alios inanes fines; is inquam non est perfectus Iudex; ut qui deficiat in modo & intentione, à qua suum virtutes accipiunt valoré & perfectionem: quare similia opera sunt tanquam corpus sine anima; & iustitia solum exterior sine interiori, quæ tamen virtutis est velut anima.

Ex hac intentionis puritate, quæ verò iustitia amore fulcitur, duæ aliz virtutes magni momenti oriuntur: Vigilantia scilicet, & zelus benè præstandi officium suum in rebus omnibus necessarijs, iuxta illud Regis Iosaphat: *videte, quid faciatis, & cum diligentia cuncta facite*: magno scilicet zelo circa legum custodiam vigilantes, cum iudicatis & peccata, discordias earumque occasiones opportunè prævenientes, ac efficaciter remouentes, peccatores verò punientes. Eum in modum, quo Dauid c. manè interficiebat omnes peccatores terre; hac sua diligentia insinuans, se diu vigilare, & hanc mane tanquam primam curam suscipere, ut qui agnosceret se valdè ad id adstrictum, ratione officij, & imminentis periculi: ne populus ex ipsius incuria periret, nisi statim atque delictum apparere inciperet, ipse vigilaret, ut præveniret, ac repelleret. Et hoc indicant duo iudicium insignia, virga scilicet recta, qua aliqui vtuntur; & d. gladius, quo vtentur antiqui, quibus licet accommodare insignes illas duas Ieremiæ Prophetæ visiones: alteram, qua e. vidit virgam vigilantem; & alteram, qua ollam succensam; & faciem eius à facie Aquilonis. Quæ olla in morali sensu non aliud est, quàm Respublica ipsa, passionum ac visorum igne succensa: sufflante & fouente ipso Demone, vento detestandæ suæ suggestionis. Ipsa verò virga vigilans, est virga iustitiæ Dei, semper vigilans, & attendens ad præveniendâ & puniendâ delicta. Et in Hebræo appellatur amygdali virga: quæ arbor reliquas omnes arbores prævenit in floribus ac fructibus proferendis: & ita iustitia prævenit, & in suis operibus prosperat, quando nostra peccata id exigunt, & promerentur. Quam debent iudices imitari, qui eam virgam in manibus gestant, ac diligenter attendere, ut manè, hoc est tempestive præveniant ad huius ollæ ignem extinguendum, aut puniendum peccatorem intra eam ardentem. f. Non sine causa, ait Apostolus loquens de magistratu) gladium portat: ut intelligamus executorem illum esse diuinæ iustitiæ: & quidem similem esse debere f. gladio illius Cherubim quem Deus collocavit ante paradisum, qui flammens erat, atque versatilis: quo discrimen insinuat inter Iudices sæculi, & Christi. Illi enim gladium ge-

stant

stant ferreum & chalybeum : quia gubernationem suam supplicij timore fulciant : quos verò Deus constituit Iudices, gladium habent *flammeum*, qui non solum significet *seueritatem* exterritum rebelles peccatores ; sed zelum etiam *charitatis* & amoris, quo *versatur* citissime : vt in tempore ad sit ad puniendum & præueniendum peccatum, antequam *canceri* instar reliqua Reip. membra inficiat. Iure verò optimo qui hunc gestat gladium *Cherubim* appellatur, quod significat *scientia* plenitudinem : magna enim scientia necessaria est ad rectum eius vsu, *minando* aut *puniendo*, quando & pro ut opus est, ad bonum cõmunitatis : alioquin intolerabiles sequerentur errores, vt supra est dictum.

PRÆTEREA, quoniam virtus Zeli quandam affinitatem cum *Ira* habere videtur, necesse est, *tranquillitatem* & interiorem quietem sociam illi adiungere, quæ omnes motus & impetus moderetur, quos hæc passio sub quodam *zeli pallio* producit: qui valde aliàs sunt *periculosi*, vt ait S. Gregorius: quia enim quod re ipsa *vitium* est, *virtutem* indicat: vehementiori quodam *furore* habenas laxat, sibi persuadens, *rectum* esse, quod agit. Et hoc quidẽ magis communiter accidit in *duobus* casibus. *primus* est, quando simul cum iniuria Dei & proximi accepta *propria* iniuria coniungitur. Prodiens enim zelus ad iniuriam alienam ob commune bonum vlciscendam facile insert se illa ira, quæ propriam iniuriam vlciscatur, vt euenire solet, cum reus aliquam facit Iudici irreuerentiam : quæ iniuria lædit autoritatem officii & ipsius personæ. Et in his casibus necesse est zelum comprimere: vt corrigat tanquam *publica* persona, quod sit contra ipsam ; condonet verò tanquam *privata* iniuriam sibi illatam: & ita contra delictum agat, atque si non in ipsum, sed in alium tantum fuisset admissum. Indicium autem, quod ita faciat, erit; si aliàs *facilis* sit ac propendeat ad proprias iniurias in alijs casibus *condonandas*, quemadmodum *g. Moyses* erat *vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra*, & modestissime ferebat, ac murmuraciones & querelas contra se exurgentes condonabat: at idem, quando opus erat, ad vlciscendam iniuriam Deo illatam, tantam stragem fieri curabat, vt vel vna die *h. ceciderunt quasi viginti tria millia hominum*, eò quod fecissent sibi *vitulum constabilem*, eumque adorassent. Idem autem faciebat Rex Dauid, vt supra dictum est. *Alter* casus est, cum ipse Iudex ex naturali sua constitutione *cholericus* est, & *ira* passioni subiectus : qui propterea titulo *zeli* facile accenditur. debet enim tunc valde sibi attendere : quia ira non debet zelo dominari, sed *subseruire* ; nec illum præcedere: sed sequi. Zelus enim præcedens iubet iram excitari, & in auxilium ipsi venire: & illa imperanti parere debet regulas sequens iusti zeli quas non transgrediatur, iuxta illud Dauidis : *i. irascimini, & nolite peccare. Acci-*

Seueritas benigna.

Scientia.

3. Tranquillitas.

3 part. 1. cap. admon. 17.

In propria iniuria.

Facilis sit ad condonandum. g. Nu. 12. 3.

h. Exod. 32. 25. 8. Cap. 7. 62.

ira zelum sequatur.

i. Ps. 14. 5.

Ira bonum
& malum.

k Sap. 12. 18.

Memento
homo.

ubi supra.

Zelus man-
suetus.

Natura
corrigen-
da.

Perseueran-
tia.

k Cant. 8. 6.

pite, quod bonum est iræ, *vinacitatem* scilicet & efficacitatem, quam zelo addit ad exequendum quod decreuit: sed omittite malum, quod ex nimietate sua habet: qua iudicium & rationem turbat, & animæ oculos *excacat* hoc enim impedit bonam executionem eius, quod zelus imperat. Quis enim magis est zelosus ipso Deo: de quo tamen dicit Sapiens: *k Tu Dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia disponis nos; accommodans consilia & dispositionem tuam imbecillitati nostræ. Quamuis enim delictum, iustimo sit odio dignum, iræque & vindicta merito exerceatur ad illud destruendum; iudex tamen respicere illud debet in homine carne induto imbecilli, ac miserabili; & eiusdem, cuius ipse iudex est, natura; decet autem eiusdem rationem habere, carnisque imbecillitati compati. Meminerit etiam solere interdum, fortes commutari; & qui hodie est *iudex*, posse cras esse *reum*. nam (vt Sanctus Augustinus dixit) nullum est peccatum, quod faciat *unus* homo, quod non possit *alter* facere. Cum hoc igitur timore iudicet ipse, sicut cuperet ab alio iudicari: iram temperans *mansuetudine*, & iustitiam *clementia*; adiungens Zelo reliquos *charitatis* actus; ipsius Fratres, huius verò excellentis virtutis filios quæ reliquas omnes tanquam sorores coniungit; vt aliæ ita alias iuuent, vt non se mutuo impediunt. Ita vt *zelus* stimulet quidem mansuetudinem; sed ipsa *mansuetudo* feruorem zeli reprimat, & contineat. Ac propterea Spiritus sanctus (vt Sanctus Gregorius perpendit) apparuit in forma *ignis & columbe* quia omnes, quos implet, & *columba simplicitate mansuetos, & igne zeli arduos efficit*. ac proinde nõ censetur diuino hoc Spiritu plenus, qui, vel ob mansuetudinis tranquillitatem, feruorem zeli deserit; vel ob zeli feruorem *mansuetudinis* virtutem amittit. Quare quisque naturalem suam constitutionem bene agnoscere studeat, quam, si nimium *mitem* deprehendat, seipsum stimulet, vt fiat Zelans: si autem valde *zelans* est; seipsum reprimat, vt mitis fiat: & ita medium obtinebit, in quo virtus consistit, & iustitiam in omnibus plenè seruabit.*

Ex hoc rectè moderato Zelo oritur *ultimum* quod spectat ad Iudices *constantia* scilicet, ac perseuerantia in *faciendo quod iustum est, iuste* vsq; ad finem ipsius negotij, & vsque ad finem vitæ aut officij sui: ita vt nec ob animi pusillanimitatem, aut ignauiam; nec ob prætextum misericordiæ aut mansuetudinis; nec ob alium quemcunque humanum respectum, *faciendæ iustitiæ* desit. Nam quo ad hoc zelus Iudicis debet esse inflexibilis, iuxta illud Canticorū: *k Ira sicut infernus amulatio, siue zelus: in quo inferno elucet iustitia diuina plenissimè absque vlla vnquam flexione. Quod si qui præstantes tentent illum flectere, aut remittere in eo, quod merito facere debet: zelus conuerti debet in sanctam quandã contra eos iram, tanquã cõtra*

suos

1 Isa. 63. 5.
Ira sancta.

suos hostes, dicens illud, quod Christus apud Prophetam dixit de seipso: *calcavi inimicos meos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea, & saluaui mihi brachium meum, & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.* Zelus enim adiuuat iustitiam, vt in despectum ipsius mundi, & carnis, ac sanguinis victrix euadat, feratq; vltimam suam sententiam: nec sistat, donec plenè illam exequatur. Non id volo dicere, vt Iudex *inexorabilem* se in rebus illis præbeat, in quibus iustitia habet suam latitudinem; & quando absque eius detrimento admittere potest appellationem, aut preces, aut indulgentiam aliquam; & moderatione adhibere: propterea enim dixit Ecclesiastes: *in noli esse inustus multum, sed rigorem & seueritatem moderatione tempera.* Tota tamen moderatio debet se intra iustitiæ limites continere: qui cum DEI offensione, ob nullius intercessionem, aut respectum humanum præteriri debent. Perpendit Rupertus, quod gladius flammeus, quem habebat Cherubim in manu, *in esset versatilis*, vt facile posset verti & flecti, quo significabatur, sententiam Dei in hac vita admittere supplicationem, & preces: temper tamen esse *flammeam*, quæ splendet, ac purificat: vt Iudices intelligant, se non debere in suo iudicio proteruos esse ac pertinaces; sed *dociles*: vt, quando ira expediet, illud mutant: ita tamen, vt contra puritatem & rectitudinem nihil admittant.

in Eccl. 7. 17.
Iustitia inexorabilis,
sed docilis.
in Lib. 31. in
Gen. 6. 31.

§. III. Quid sit superioribus Iudicibus erga suos officiales faciendum.

ALIA quoque obligatione non parua tenentur Iudices *superiores* erga suos *officiales* & ministros, qui in iustitia administranda ipsos adiuuant, quæ *duas* partes complectitur: *prima* est; vt, si ad ipsos spectet, eos *eligere*; non id faciant clausis: vt dicitur oculis; sed diligenter attendentes, vt necessarias illi qualitates ac dotes habeant ad sua officia ritè præstanda: alioquin ipsi Electoribus tribuentur illorum errores: *altera* est: vt *vigilent* ac diligenter attendant, an illi ita plenè sua munera expleant vt neque *versatis*, neque *iustitia* terminos transgrediantur; sed in *utraque* sint reliquis bono exemplo. Nam (vt ait Ecclesiasticus): *a secundum Iudicem populi, sic & ministri eius*, quare si Iudex est *iustus*: ministri eius ab eo discunt zelum iustitiæ, ad sua officia ritè peragenda, iuxta formam superius positam: vt solum *fiant quod iustum est; & quidem iuste*. Nemini inferentes iniuriam. Quare meritò debent illis seridè inprimis commendare, vt regulam illam perfectionis exactissimè seruent, quam S. Ioannes Baptista quibusdam publicis officialibus præscripsit, dicens: *b nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, faciatis: neminem conculcatis, neque calumniâ faciatis: & contenti estote stipendiis vestris.* Quibus verbis monet iustitiæ ministros, vt si pro suo labore *mercedem* habeant constitutam, aut *taxam* à legibus præscriptam, aut ex *conuen-*

1.
Elige.2.
Vigila.

a Eccl. 10. 2.

b Lm. 3. 13.

Nil indebitum petant.

tione partitum dissidentium: dent operam, ne vlla fraude, violentia, aut aliqua alia extorsione utantur: sed ita contenti sint cum eo, quod ipsis debetur vt omnem excessum ab auaritia inuentum, ipsi euitent, & abscindant.

2.

MONERE etiam illos debent, vt quidquid à legibus & iustis constitutionibus est ordinatum, exactissime seruent; præcipue si, vt moris est, eas seruandi iuramentum præstiterint: alioquin & ipsa religio, & commune Reip. bonum facile peribunt: si, vt dixit Micheas Propheta, c *Princeps postulat, & iudex in reddendo est, & qui optimus est, quasi paluirus, & qui reclusus quasi spina de sepe,* quasi dixerit: qui ex officio debent zelare legum obseruationem, eisdem transgrediuntur: & qui oppressos defendere & protegere debent, eosdem ipsi opprimunt: & qui debet calumnias præuenire, & auertere, & ipsi sunt eorum authores. Quare Gubernatores, & eorum Iudices diligentem operam dare debent, vt Rempub. suaque tribunalia expurgent à duplici genere peccatorum, quæ illa vehementer turbant, & malam opinionem illis conciliant: furti scilicet palliata, & falsa iuramenta, quæ facilius in pauperibus & non habentibus necessaria iuxta gradum, & qualitatem suam, & officiorum suorum, locum inueniunt: quod apertè Salomon significauit, cum à Deo petijt, ne mendicitatem, aut diuitias sibi daret, sed tantum victui suo necessaria, dñe egestate (inquit) compulsus furer; & periurem nomen Dei mei. Tantam enim hæc duo vitia stragem in terra edunt, adeoque illa Deus D. N. detestatur: vt, ad manifestandum zelum suum ad ea puniendâ, ostenderit Zachariæ Prophetæ volumen quoddam valdè longum & latum per ærem volans, dicens: omnem furem & iurantem iudicandum per ea, quæ in illo erant scripta: c *educam illud (dicit Dominus exercituum): & veniet ad domum furis, & ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus eius, & consumet eam, & ligna eius, & lapides eius.* Quod volumen scriptum significabat seuerissimam rationem procedendi, qua Deus Dominus noster vitur, cum domos visitat occultorum furum, & periurorum: vt eos præ meritis puniat. Quamuis autem plurimæ sint hæc domus, tres tamen præcipue hæc vitia frequentant, eò quod officijs suis minus fideliter fungantur. Prima sunt, domus multorum mercatorum, & mechanicorum, qui occupantur in emptionibus & venditionibus. Nam in his solent esse magnæ fraudes in ponderibus & falsis mensuris; in æstimatione nimia, & pretio rerum; in mercibus confictis, & veras mentientibus; in usuris & contractibus eas palliantibus, & alijs occultis furtis & prædis: quibus omnibus sæpe miscentur falsa iuramenta ad ea occultanda. Secunda domus sunt lusorum, & hominum otiosorum, & cupidorum, qui dies & noctes in ludendo, ac decipiendo; in iurando ac peierando consumunt; Tertia sunt domus multorum officialium, & ministrorum Iustitiæ, quorum secreta furta, sunt illicita pacta, salaria, siue mer-

c Mich. 7. 3.

Furti palliata.

Periuria.

c Prou. 30. 9.

c Zach. 5. 4.

1.

Mercatorum.

2.

Lusorum.

cedes, nimiae extorsiones & astutiae: quas adiuuent, vt à litigantibus pecunias, dona, & munera extorqueant contra legem prohibitionem: calcantes etiam *iuramenta* eas custodiendi, quibus se obstrinxerunt, imò & recens edendo alia mendaciter. Huius quoq; farinae sunt domus multorum *litigantium*, cupidorum, & ambitiosorum, qui per fraudes & falsos testes ac per iuria multa, desideriorum suorum volunt compotes fieri. Sed quoniam nullus horum occultare potest scelera sua Iudici supremo, ea ex caelo aspicienti: ille notat, scribitq; omnia in praedicto volumine, siue membrana, *curus longitudo est viginti cubitorum, & latitudo decem*: eò quòd innumera peccata duobus his praedictis coniungantur: quorum damna ad multos transeunt ciues, in quibus diutissime haerent: quia *securos* se esse existimant. Sed iustitia diuina, cum illa notat in membrana praedicta, etiam scribit sententiam damnationis ad poenas *temporales, & aeternas*; quas illi promerentur. Et suo tempore intimat eam habitatoribus illarum domorum, & simul exequitur: *consumens eas, & ligna earum, & lapides earum*; hoc est, vsque ad ipsa *fundamenta*: quia priuat illos *visa, bonis fortuna, & honoribus: animam* verò aeternam cruciandam mittit in infernum. Et quamuis miseri & infelices illi existiment, iudicarium huiusmodi processum *tardius* progredi, ac proinde sententiam remotam esse ab executione: decipiuntur tamen: quia iam decreta à Deo caput ex tribunali diuino descendere, venitque volans magna celeritate instar *falcis* (quemadmodum alia versio habet, quam S. Chrylost. sequitur) & ipsis minimè cogitantibus tanget illorum capita punitione aliqua horrenda in aliorum exemplum & cautelam.

ATTENDANT igitur Gubernatores & Iudices, quomodo suis officijs satisfaciant: nam supremus iudex occultè suum constituit processum contra illos, suoque tempore sententiam feret, & iustam sumet vindictam. Intellegant quoque, teneri se ad praedictas omnes domos visitandas *furum & perurorum*; & iuris ordine processum contra eos formandum, ferendamq; sententiam, ac pro meritis eos puniendos, non vt *predam* inde quarant, & illorum spolijs ipsi ditentur: id enim esset (vt ait Apostolus) *eadem agere, qua iudicant*, ac proinde *ipso condempnare*: sed ad peccata *praeuenienda*, damnaq; *reparanda*: priusquam diuina iustitia vltimam de ipsis vindictam sumat. Expediat autem, imò & iure fieri debet, vt in membrana siue charta aliqua magna scribantur scita & ordinationes, ab officialibus & ministris inferioribus seruandae: eamque in publico aliquo loco legendam collocare, vt ad omnium notitiam perueniat, nec possint ignorantia praetendere. Nec tamen sufficit alicui muro eam affigi, sed *volare* illam oportet ad praedictas domos, quas ipsi iudices, tanquam leges viuae visitent, illisq; manifestent, & postea examinet, an seruetur; puniantq; transgressores. Nec Iudices ipsi satis sibi esse existiment, si furta & delicta à ciuilibus legibus prohibita puniant: sed ex chari-

3.
Ministorum
Iustitia.

Litigantium.

Pena

non

Tarda.

Hom. 15. &
19 & 27. ad
populum.

Non puni-
ant vt di-
centur.
f Rom. 2. 1.

Leges affi-
gantur, ins-
nuentur.

*Divina lex
urgeatur.
Sess. 24. c. 1.
decreti de
reforma.*

*Festina
lenis.*

*g 4. Reg. 4.
29.*

*Recta &
prudens.
velocitas.*

*h Prou. 22.
29.*

tate & zelo progrediantur etiam ad alia vitia reparanda, quæ contra DEI honorẽ, & proximi vtilitatem tendunt: etiam si humanis legibus nõ sint nominatim prohibita: satis enim esse debet, si à divina prohibeantur. Nam quidquid charitatis lege ciues ipsos mutuo inter se obligat, debet cum maiori excellentia in ipsis Gubernatoribus & Iudicibus inueniri. Nam (vt Concilium Tridentinum loquitur) *totius familia status & ordo mutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite.*

DENIQUE membranæ illius volatus & celeritas Iudices monet, ne in predictis rebus gressu pergant testudineo, plumbeisque pedibus; sed cum magna *celeritate*: non quidem præcipiti ac temeraria, sed prudenti & quæta. Si enim improbi ad furta & periuria *festinant*; æquum certè est, Iudices etiam ad eadem puniendâ & reparandâ festinare. Et cum pœna cælestis *volando* veniat: iustum est etiam, eos ad peccata præueniendâ *volare*. Meminerint eius, quod Elisæus Giezi puero suo commendauit, cum eum mitteret ad vitam puero mortuo reddendam: *g accinge, inquit, lumbos tuos, & vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum: & si te salutauerit quispiam, non respondeas illi.* Qua ratione significauit, eum, cui malis publicis occurrendi incumbit cura: tanta *festinatione* officium suum præstare debere, vt nihil, quod conatibus suis aduerletur, ipsum impediât, aut remoretur. Non debet alios *salutare* etiam suos ministros: quia non debet permittere se flecti, aut in suo officio relaxari vilius *amicitiæ* titulo; nec prætermittere punitionem rei, etiam aliqui amici sui. Et si salutetur, etiam non debet respondere: quia etiam oblata non debet acceptare *donâ*, nec *preces* aut blanditias: vt suam propterea flectat *reclititudinem*: sed semper vsque ad vltimam negotij expeditionem, ordinem & viam officij sui tenere debet. Sic enim felicem illam sortem consequetur, quam Salomon prædicat *h veloci viro in opere suo: coram Regibus* (inquit) *stabit, nec erit ante ignobiles.* Hæc enim feruens *prudensq;* in officio suo *velocitas* magno illum reddet honore dignum, & familiaritate Apud Reges & Principes terræ; & multò magis apud Regem cælestem.

CAPVT XII.

FORTITVDINEM GVBERNATORIBVS OMNI TEMPORE
pacis & belli esse necessariam: eandem verò inniti fiducia in DEVM.

EROICA FORTITVDINIS virtus est, quæ maximè eminet in laboribus & periculis *gubernationis*, tempore *pacis & belli*: non tamen existimandum est, eam in *corporis* viribus sitam esse: nam probis & improbis sunt communes, & æquè in bello iusto atque iniusto vsui esse possunt. & nisi rationis regula contineatur, quò sunt maiores, eò erunt

magis